

6 ÅRG.
Nr 14-15

TIDEVARVET

7 APRIL
1928

TIDEVARVET
Nr 14-15: 1928

Redaktionen har slagit ihop nr. 14 och 15 till ett dubbelnummer. Tidevarvet återvänder alltså inte till sina läsare förrän tredje veckan i april. Det återstår för medarbetare och läsare att önska varandra ett glatt återseende efter påsk.

Veckans ledare En politiker, handlar om Henrik Ibsen.

Elin Wagner skriver om kristjännstvägrarna. Nutida martyrer.

En fortsättning på Dr. Ada Nilssons artikel om mödravårdens och förlösningshjälps historia är berättelsen om Johan von Hoorn, den svenska förlösningskonstens fader.

En hjältinna och hennes verk är skriven av Hilda Sachs med anledning av 100-årsdagen av Josephine Butlers födelse.

Brev angående den verkliga konservatismen av Margit Cassel Wuhlin.

Valen i Frankrike äga rum i april. På valmöte i Quartier Latin är en aktuell och belysande skildring av ett ögonvittne.

GLÖM EJ KVAR-TALSSKIFTET

Förnya prenumerationen på TIDEVARVET

Samla prenumeranter!

20% PROVISION
åt prenumerantsamlare

Wahlströms

Herr- & Dam-Skrädderi

utför ber, av alla slag, även de tyg medföres, samt press- och reparationsarbeten.
St. Nygatan 29. Tel. N. 8929

Nyströms
Vägfabrik
Beggensgatan 20. (Gamla stan)
NORR 28532

Tillverkar och reparerar
alla slags VÄGAR
Ref.: Tullverket, Stockholms stad m. l.

NUTIDA MARTYRER

av ELIN WÄGNER

»Jag vill säga Er, min käre Doudchenko att jag värken orar mig över snar eller avlägsen framgång för de ideal jag uppfattar som sunna, hälsobringande och heliga. Framgången angår oss icke. Vi äro våra ideals tjänare. Vår plikt är att tjäna dem tapert och troget. Foga betyder det, om vi segra eller besegras. Det är en fröjd att tjäna det eviga och offra sig självt därför. Jag älskar icke dem som förtigt vänta ett slags paradís på jorden, och jag har intet förtroende till dem. Det är svaga människor, som känna att de för att kunna handla rätt, måste räkna på en belöning antingen för egen räkning eller ätt folks. Belöningen kommer inte utifrån, den finnes hos en själ. Den ligger gömd i vår tro, våra strider, vårt mod.»

Dessa högtspända ord äro ett citat ur ett brev från Román Rolland till en kristjännstvägrare i Ukraina.

De få alltså växlats mellan två män som ha rätt att skriva och läsa dem, emedan de båda känna den verklig-het som finnes i dem.

Orden återfinnas i ett litet häfte ut-givet av kristjännstvägrarnas interna-tional. Detta häfte bär titeln moderna martyrer, modern martyrs, och dess inledningsord lyda: »Martyrskap är icke något som tillhör det förtutna.» Med all rätt säges detta, ty boken består av brevutdrag från kristjännst-vägrare av olika nationaliteter och de äro skrivna i fängelset eller inför fängelset, efter tortyr eller före tortyr. Några av dem äro skrivna under kriget, de flesta efter kriget, somliga så sent som under 1927. Brev-skrivarna tillhöra elva olika nationer, de sitta i tyska, i tyska, tjekkoslova-kiska, holländska, finska, polska, schweiziska, litauiska, jugoslaviska, fängelser. Brev från engelska fängelser tillhöra självfallet krigsåren, enär numera ingen värnplikt finnes i England.

Många hälsningar till yttervärlden ha aldrig kommit fram, emedan fängelsemurarna varit för tjocka eller fängarna icke haft tillgång till papper och penna. Det finnes också länder, här icke uppräknade, som icke stått i sina vägrare i fängelser utan sitta i dem i straffbataljoner, därifrån skrivas inga brev. Märkligt är att iakttagelser, lidanden och lycka hos dessa martyrer från skilda länder, skilda världar.

Samhällets reaktion mot kristjännst-vägrarna är också alltid densamma, med de nyansor som ge sig själva mellan Polen och England, Holland och Jugoslavien mellan år 127 och 1927. De behandlas som brottslingar eller dårar, kanske båda delarna.

En man vägrar kristjännst vid två olika motiv. För sitt samvetets skull, emedan han lyder en röst som säger honom: du skall icke dräpa din bro-

der, du skall älska honom. För samhällets skull, emedan han anser att kristjännstvägran är den handling, varmed han gör sin del för att befria

med dem som utanför fängelsemurarna lida med dem och förstå dem. Den kroppsliga isoleringen leder så till en outhärdlig känsla av ändlig förlust

promissa med sina ideal, men jag håller mig till Er tidigare uppfattning: Jesus, icke Cesar...

Ett exempel på vad en vägrare kan få undergå ger följande brev från en rysk immigrert i U. S. A. från år 1918.

»Översten befalldes fram brandsprutan. Guds ande uppehöll oss och vi voro beredda att skjutas med. När de insågo att ingen av oss ville lyda order, riktades brandsprutans stråle mot våra ansikten. Efter det vi torterats sålunda i två timmar släpades vi halvdöda tillbaka till fängelset, var-est vi tackade Gud för hans godhet.

I Fort Riley började de tortera oss igen. De släpade omkring mig som ett djur med ett rep om min hals. De skaldade skinnen av halsen. De rakade mig, de skuro av mina öron, de sletto sönder min skjorta och ville tvinga på mig en uniform, de sletto håret av mitt huvud. Jag var orörlig. Jag kunde inte räkna de slag de gävo mig. Jag bad Gud att befria mig från denna fasornas värld.

»Men kom ihåg Petruschenka, skriver en vitrysk vägrare till en annan i samma läge, »att dessa vägrar som omgiva dig, äro icke vägrar utan mänskliga varelser, och i var och en av dem lever den Fader, som också levde inni dig, innan du upptäckte Hans Kärlek. Och om kärlek är i dig, då skall kärleken uppenbara för dig Gud i dina fiender och din ande skall finna tröst mitt i ditt lidande.»

Tröst mitt i lidandet, övernä-skelig glädje är vad alla dessa martyrer vittna om: »Ju hårdare prov, ju större glädje och mening i mitt liv», heter det i olika variationer.

Vittnesborden komma kort före arkubusering, de komma efter är fångelseliv för samvetets skull.

Samma vittnesbörd har ljudit genom Arhunderaderna. År 1664 skrev George Fox i Lancaster Gaol, där han kastats för vapenvägran och lemläsnareddik: »Om också övader är över havet och vägnarna höga och vägen krokig och ojämn, så kan Kristus göra allt slätt och jämnt. Tänk inte på vintern och kylan och den långa natten, ty liljorna växa och det dotfar ljuvligt från trädgårdarna... och solen skiner och ljuset är klart och icke dunkelt, att du må se din väg och ditt liv genom åska och övader över-havet. Tänk på sommar och fångelsing och inte på vinter och nätter då odjuret tjuta.»

Det betyder något att dessa ord nu upprepas från fängelser runt om i världen, av dem som frivilligt givit sina liv i process mot militarismen. »För att de icke kunde handla anordna aviseringen, men också i hoppet om att deras handling skall väcka världen till insikt om vad det är för väg den är inne på.

Påskan som är heligad åt minnet av det frivilliga offeret, ger dessa namnlösa, fångelsevärdna martyrer en särskild helgd, och deras gärning ropar då till oss: gör er del, så att icke våra liv må ha offrats förgäves!

EFTER EN ETSNING AV HARRIET LÖWENHELM

folken ur militarismens förbanneelse och boja.

I dessa brev finner man båda motiven, stundom sammansmälta till en enhet och där denna enhet finns, där finnes också en grundmurad visshet, en fasthet och sluenhet omkring uppgiften som intet kan rubba.

Att ögonblick av anfaktelse kunna överfalla även den mest befäste är självklart, därpå ha vi de högsta exempel.

Anfaktelsen kommer i form av frågan: vad tjänar det till? Rumbam Brown, numera sekreterare i Internationala kristjännstvägrarförbundet berättar i föreläsa hur denna fråga började gnaga honom sedan han suttit tre år i fängelse. »Kan denna fysiska ensamhet ha någon effekt på den upphetsade världen utanför fängelset? Nu, tio år senare, besvarar han den med ett ja. »Något rör sig. Ja det tjänar något till. Det finns mera kraft i den mänskliga viljan än i kanoner.» Och därmed talar han för alla sina kamrater.

Det finns något annat som också är gemensamt för alla dessa fångar som samvetets skull. Det är längtan efter att nå gemenskap med varandra och

ring. Här finns likartade vittnesbörd om hur värmer som svingat utanför fängelset (här vara att bara svaga ljud trängt in till den fångne) att bevt, hälsningar, en gåva, ett vykort betyd oerhört mycket som stöd och tröst, därför att ensamhetskänslan därmed jagats bort.

»Jag kan inte beskriva, säger en engelsk vägrare av 1917, »den underbara kamratkänslan mellan oss C. O.s. (Conscientious objectors) i fängelset. Vi få inte tala med varann, men den enhet vi uppnått behöves ej uttryckas med ord. Jag kan aldrig glömma den första dag jag fördes ut till motion på fängelsegården. Ingen kan förstå den andliga hänförelse och kraftökning som kom från känsnan av 200 vägrare, vilka marscherade runt fängelsegården.» En märklig konfrontation mellan den entusiastiska ungdomen och den världsliska ålderdomen som för framgång ofirist sin ungdoms ideal, ger ett brev från en tjekkoslovakisk vägrare till presidenten Masaryk. Det är ett av era tidigare verk som övertygat mig om att jag bör bli vägrare, skriver den unge mannen år 1925. Nu läser jag visserligen i era senaste arbeten att man bör kom-

Allt flera köpa i Konsum

Principen är där:
sunda varor i
sunda butiker.

KONSUMENTFÖRBUNDET STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkömmen varje helgfrid Lördag.
Shussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:

Ada Nilsson.

REDAKTÖRSKOMMITTÉN:

Elin Wägnar.

Blaschik Tamm.

Herman Horvath.

REDAKTÖRSSEKRETERARE:

Carin Hermelin.

Mottagningsid 10-12.

Telefon Nor 4842.

EXPEDITION:

Telefon Nor 2843.

Kontorstid kl. 10-12 i f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För heller kr. 6:—, halvår kr. 5:50,

kvartal kr. 3:—, Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text 20 öre

per millimeter.

Textsida eller särskilt begärd plats: 25 öre

Stockholm 1928

Wahlströms Tryckeri Aktieförlag

Högsgatan 22

Samhällsbyggen

Regeringsgatan 31" — Tel. N. 8043

Affärsid 12-17. Torsdagar 18-19

FÖRLOSSNINGSPAKET innehållande det till en normal förlossning allra nödvändigaste. 9 kr.

Berliner Bock Dricka

Damernas Favoritdryck.
Måltidsdricka.
RÅSUNDA BRYGGERI A.-B.
Tel. Hagalund 10. Postadr. Råsunda.

DUCHATELLER

Pris kr. 35.

Chalanger 28 — Bildblådder 60 — m. m.

Danielsson, Metareg. 6. Tel. So. 766.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
ansk. ev. sjuksköterskor och enklare, även barnsköterskor.
Valhallväg, 18', 80181, N. 24113

Olga Elmdahl

Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Gymnastikdräkter,

av trikk till alla åldrar, av 5/8 på beställning. Stort lager av N. F. K. livstycket för barn och vuxna.

Promenadskojen bredare o. smalar, med utan klack, finnes och kan beställas i

Anna Ahlströms Manufaktur
och Kortvaruaffär,
Götgatan 95. Tel. Sö. 31184.

Så ledigt skall tårna ligga i skon.

Stärkande

och styrkan till EDZOAN
Bredast läkemedelskonst.
Förbrukar sig lätt. Får i sig alla sjuk-
EDZOAN A EDZOAN B
med styrkan till EDZOAN
Kina-EDZOAN
skärläkemedel.

SIGURD LIDIN

MÅLARE — Cleveländ 1 B
Ordensförel. 8 f. — Fem. Nor 20777
Eber 7 em. Bot. Nor 1363A Verstad Sod. 32352
Ulfr. Rum, Fasad, Stylt- och Möblmålning
På entreprenad eller löpande räkning
Kostnadsförel. och arbetshandledning på
begäran kostnadsfritt
Goddigt arbete • Humana priser

ROBERT BERG

DAMSKRÄDDERI
21 Klarabergsgatan 21
STOCKHOLM
Tel. Nor 7216

Pilåsar, Kappor, dräkter och
moderiseringar
Tillverkar på beställning Sjuk-
sköterskekappor, alla mod.
till billiga priser

Hildur Molinders

INSTITUT FÖR HYGIENISK
BEHANDLING.
Ostermalmsg. 5, I. STOCKHOLM
Tel. Ö. 1760.

Ansiktsbehandling. Frostbehandling.
Massage mot sleep och ryknig hud. Hals-
och hystmasage. Behandling mot oren hud,
finnar, porruskar, hudrodnad, vita prickar,
frånkräs, s. k. glödnad samt generande Mär-
vakt. Kvartalsmassa, violetta strålar. Speciell
behandling mot hårväxt, mjuka och dålig
hårväxt. Manicure och pedicure.

Förstånd HILDUR MOLINDERS.
Har förut under flera år varit anställd på
Fru M. Enquistsinstitut.

En politiker

Minnet av Henrik Ibsen, den store norske dikteren och författaren, har firats. De frågor han ställde fram för sin samtid att begrunda och diskutera, och som då väckte mycken strid, har utvecklingen själv tagit hand om och för vidare. — 'Uden en', som Per Gynt säger. Utom om! Ibsen som politiker har väl blivit läst, men han har inte lyssnat till, vad han där sagt. Kanske blir det en gång just den sidan av hans författarskap, som kommer att ställas främst. Vilket som — vi vilja hylla politikern Henrik Ibsen!

Skoningslöst gisslar Ibsen samhällsmoralen, han framställer genialt denna underliga företeelse i världen, hur lög och fegeth — de två — på samma gång utgåro en makt och ändå ingenting mäkt. Hur bristen på sanning och bristen på mod förkyrper och hämmar utvecklingen! Men Ibsen stannar inte på detta. Han slår fast de obeckvliga krav, som varje medborgerlig gärning ställer på människan, inte bara på ledarna utan på var och en, som skall följa dem, som gå till, krävet att vara redo att ge sig själva till pris för det stora hela. Han pekar också på möjligheten att göra som Dr. Stockmann i "En folkfeind", och byta med allt och alla, om så fordras, och följa sanningskrävet, fast han ej gör något försök att följa, hur ensam den vägen blir och vad den kostar. "Vilka sanningar är det?" säger Dr. Stockmann, "som samla flertalet? Det är de sanningar, som hunnit så långt, att de nära nog överlevat sig själva. Men när en sanning är så gammal, är den på väg att bli en lög." Flertalet tror aldrig på en sanning, menar han, förän det inte kostar något mod att tro på den, och det sker inte, förän nya sanningar äro på väg att tränga sig fram.

Ibsen fick inte vara med om att uppleva vår tids s. k. demokratiska genombrott. Men han förutspådde dess misslyckande. Han såg, vad vi ville tro, att en tid med så ringa andligt mod och andligt storhet genom införandet av ett till formen demokratiskt samhällsskick, icke skulle kunna genomföra demokratiska tänkesätt. Han såg, att intill dess de enskilda människorna, som tillsammans bildade de många, var för sig på karaktär — intill dess förbör majoritetens sannings och frihetens farligaste fiender, vilket tal den än för på läpparna.

Vi anse alltjämt, att det är statsmakterna som styr den politiska kursen. Då och då återkomma vi dock till den politik som den norske dikteren har gjort sig till tolf för — personligheters. Hans ord äro nedskrivna. De kunna ej utplånas. Att levandegöra dem är hans arv till kommande släkten.

Låt oss hylla politikern Henrik Ibsen genom att varda hans arv!

Varje förstärkning husmoder lämnar sin tvätt till

Normalms Tvättanstalt

Riddareg. 14, tel. 76426
Vi mottager all slags tvätt till platsens lägsta priser. Hämtas dagligen.
Specialitet: Stärktvätt

Nytt! Sidenklädda Nytt!

Möbler
tvättas efter ny metod utan att klädseln avges. Renovering stället. Tel. 31825 10644

Nordhammars

Skriv- och Bokföringsbyrå
Drottning. 100 (Kam. Karg), tel. 13768
Bokföring, Bökslut, Deklarationer, Maskin-skriv, Duplicering. — Snabbt korrekt, billigt.

Arvslagsförelägg Det väsentliga

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arv m. m. har behandlats av första lagutskottet och torde bli en av de första frågor som kommer före i kamrarna efter påsk. Tidevarvet har redan i artiklar i nr. 5 och 7 utförligare granskat två av förslagens viktigare sidor: Dela den obegränsade släkterärvens begränsning till närmare skydskapsled, och i samband därmed utprövat den av arvssford; dels frågan om utomäktenskapliga barns arvsrätt.

Vad den första frågan angår har utskottet funnit den i propositionen intagna ståndpunkten välgående och har därför avstyrkt de motioner som i den punkten angivits, vare sig de hemställa om ytterligare begränsning eller vilja bibehålla den mera omfattande arvsrätten.

Vad åter beträffar bestämmelserna om en allmän arvdelning vilken efter den förelagda begränsningen av arvsrätten skulle skapas av de arv, till vilka arvinge saknas, har utskottet föreslået en utvidgning. Enligt propositionen skulle fonden användas för främjande av barns och ungdoms vård och fostran. Utskottets förslag går ut på att fonden jämväl skall användas till vård av behövande kroniskt sjuka och ålderstigna.

Även i denna punkt har ett flertal motioner avgivits i vilka man kritiserar den förelagda åtgärden att använda fonden till konsumtionsändamål. Detta innebär enligt motionärerna en direkt kapitalförstoring. Utskottet framhåller att i den mån fonden kommer det levande kapital tillgodos, som utgöres av landets barn och ungdom, kan man knappast tala om systematisk kapitalförstoring.

Om man går med på den argumenteringen återstår emellertid att motivera förslaget om den ovan nämnda utvidgningen av fondens användande. Det är svårare. Utom att man här med skäl kan tala om kapitalförstoring, tillkommer den nackdelen att fonden, om den delas, blir otillräcklig för sitt egentliga ändamål.

Däruv för eftertryckligen framhållas önskvärdheten av att även mödravården, i den utsträckning som kan anses utgåro grunden för god barnvård, blir effektivt tillgododad. Förlossningshjälpen, arvningspremier m. m. äro ju av den största betydelse för det kommande släktets välfärd.

Som bekant har propositionen inte tagit upp de utomäktenskapliga barnens arvsrätt annat än i vissa fall. Fru Nordgren m. fl. har med anledning härav motionerat om att arvsrätt efter fader och fädernärande måtte tillkomma alla utomäktenskapliga barn eller, som det befinns omöjligt åtminstone sådana barn beträffande vilka invärdning om faderskap bland flera ej vunnit stöd av företagens utredning.

Utskottet har avstyrkt motionen med den motiveringen att arvsrätt för alla utomäktenskapliga barn skulle riva upp grunden för 1917 års lag om utomäktenskapliga barn, vilken som bekant endast räknar med en far till barnet och utesluter alternativt "holagsbarn."

Det må vara sant att yrkandet om utomäktenskapliga barns arvsrätt nödvändiggör en ändring av 1917 års barnlag på denna punkt. Men om lagens tillämpning visat sig leda till sådana praktiska konsekvenser, att den varken ligger i bar-

Major Bratt har hållit ett föredrag i Uppsala om det Europeiska kriget — på inbjudan av Uppsala Studenters allmänna diskussionsförening. Major Bratt framhöll i stort sett samma synpunkter att vilka han gav uttryck i sin artikel i Svensk Tidsskrift, vilken även i utdrag återgavs i Tidevarvet nr. 11.

Det är ganska intressant att iakttaga hur referatet från diskussionen växat alltefters de olika tidningsarnas önsningar. Med en exempelvis Svenska Morgonbladet konstaterar en glänsande seger för major Bratt och ett eklatant nederlag för rustningsivrarna och försvarsvärnarna framhåller Svenska Dagbladet m. fl. med uteslutande av så gott som alla andra synpunkter i major Bratts inledningsföreläsning, hans reservation mot alla slags antimitaristiska uttolkningar och hans övertygelse att den enskilda staten lika litet kan undvara rustningarna, som kulturlederna böra följa pacifismens väg.

Detta är intressant men vi anse det inte vara det väsentliga. Vad som emellertid är betydelsefullt och märkligt är ungdomens hållning gentemot de olika synpunkter, som framlades.

Bland talarna i diskussionen var också herr Gustaf Möller, som uttryckte sig värt att lägga märke till. Tiden borde nu vara inne för att ta ut urrigt mod kriget. Ärdet någon rimlighet i att avlona åtminstone tusen människor för att å ena sidan vitta på de mest djävuliska försörelsemöden och å andra sidan försvarsåtgärder mot dessa? Det måste bli en folkopinion mot de statsmän, som gått in för kriget, så att de komma bort. Om de verkliga demokrater, som skapats efter kriget länge tala en sådan styrelse, äro de ej värda ett bättre öde än att förgås.

Herr Möllers ord möttes av applåder och bravosop, som knappast vilja ta något slut. En studentkår berättar sig aldrig tillförlitligt under sina Uppsalaår ha hört sådana bifallsstormar från studenter.

Medan den militära sakkunskapen diskuteras precis hur många hus och hur många människor, som kunna anses skola föröstras och dödas på ort, vid luftanfall och gasanfall, på vi antingen och levande i nästa krig — eller den levande allmänna opinionen spränger sakkunskapen i luften.

Den starka folkopinionen mot kriget är det väsentliga. Och varje tecken på ungdomens vilja att ge den sitt stöd är ett glädjande bud och ett stort löfte.

Gymnastikmöjligheter för kvinnor

S. K. C. F. Ks förteckning finnes att köpa å

TIDEVARVETS EXPEDITION
Slussplan 1:5, Tel. N. 28243
Pris 5 Öre

Hälsoråd till blivande mödrar

pris 10 öre
från TIDEVARVETS RÅDFRÅGNINGSBYRÅ
Tel. Nor 8043 — Regeringsgatan 31

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA BANK
DEPOSITIONS, KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta
Säliedriks Bank. Grundad 1865.

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund, Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.

Familjerätt. Hyresrättsdelen. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herlegatan 14. Tel. 7575-7576.
f. d. La Vattsgatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsrätt, Bouppteckningar och testamenten, Förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund, Kungsgatan 6 & 6 tr. Hiss. Stockholm.
Tel. 14799. N. 10150.

Advokat J. B. Jarl

Norr 3690 Juristik Byrå. Norr 3690
Sjussplan 9

Familjerättsråden, Bouppteckningar, Arvsvister, Rättgångar m. m.

Tandläkare Birgit Stenström

Götgatan 55, mottagn. 10-11, 14 och efter övrigt. Skol. 40 58

Tandläkare ELSA ARRHENIUS

Kungsgatan 9, tvärlinje Biögel Jarlgatan. Tel. Nor 20500. T. Bostaden: Norr 19315.

Tandläkare Set Hedlund

Stureplan 13 (D. Ns hus)
Tel. 10047 Mottagningsid 4-5 e. m.
Kostnadsfri rådföring

Högfrekvensklinik

Tysta gatan 12 Tel. 74089
Stockholm
Gikt, Nerv- & Reumatiska sjukdomar
Spec. Åderförkalkning, Sömnlöshet
Kvällen öppen 10-12
Söndags kl. 10-12
Övriga tider efter överenskomelse
Rum även för kvarliggande patienter

ALMA AXELSSONS Förlossningshem

Linnégatan 19, mottager inackord, även för längre tid. Tryggt & ögen. värde. Tel. 77824

Massage. Bad. Kvarterstjänst.

David Bergsgatan 12, III (hiss), 11333.
Margit Nilsson. Lisa Odqvist.
Gymnastiklärare

Massage sjukgymnastik.

Bad, Kvarterstjänst. Marta Nilsson, Svalandsgatan 2, III, hiss, tel. Öst. 97 23

Johan von Hoorn

av ADA NILSSON

I sin till julen utkomna bok: När det var anatomisk på Södermalms stadhus i Stockholm, omnämner doktor W. Djurberg även hur doktor Johan von Hoorn hållit "privat anatomi" i sin malmgård vid Volmar Ykkulsgatan 4 samt att denna malmgård med hus även ägts av Johan von Hoorns fader, som var köp-

stående individer. Den kunskap de möjliga ägde fingo de förskaffa sig hur de kunde, vanligen genom att gå i lära hos en äldre kollega.

I privilegierna för Collegium medicorum, fastställda 1663 och utgörande de grundläggande bestämmelserna för det svenska medicinalverket träffas den första ansatsen

man och son till den från Holland inflyttade amiral Paderborn von Hoorn.

Man vill nu gärna föreställa sig, att det var däruppe på Söder omkring år 1673, som unge Johan, då ungefär 11 år gammal, fick ett oföroljligt intryck av barnafödandets vådor. En god vän till hans moder låg i barnsöd och modern gick gång på gång till henne, men var gång hon kom hem och fadern frågade hur det stod till med deras goda vän, svarade hon med tårar i ögonen: "Allt vad doktorerna förordna och allt vad barnmorskorna använda är förgäves och det finns ingen likelse till att hon kan bli förlöst". Självt anser von Hoorn att denna händelse kom att bestämma honom till att söka utfinna varför den enda kvinnan föder lätt och den andra svårt och hur då hjälpas skola. "Sålunda, säger han, haver den allt regerande Guden mig lika som hans ungdomen upp till denna svåra syster kallat."

Och det behövdes förvisso att någon med all makt åtog sig de arma barnafödande kvinnors sak. De ansätter till hjälp och omvårdnad av havande och födande kvinnor, som kan uppvisas hos antikens folk, hade ej fullföljts under medeltidens krigiska folkvandringstider. Kristen-domens inställning både till barnafödandets och till sexuallivets yttringar i och för sig beredde ej någon gynnsam jordmån för humanitära strävanden på området. Den första ansats till någon sorts förlösningsvård kommer i Frankrike där redan på 1300-talet ett förlösningsrum på sjukhuset Hotel de Dieu inrättades. Det var dock ohygieniskt, trångt och smittofarligt.

Jämsides med anatomiens och kirurgiens uppblomstring under nyare tiden hade följt även en storartad utveckling inom förlösningskonsten. Läroböcker kunna tack vare boktryckerikonstens uppfinning utgivnas och barnmorskeutbildning kunde till stånd på många håll. Framför allt i Frankrike, Holland och England blomstrade förlösningskonsten under 1600-talet.

I de nordiska länderna hade även sen utminnes tider "jordemödrar", ljugsmorder eller barnmorskor funnits men vora ända i på 1600-talet okunniga och i alla avseenden lågt

till ordnandet av barnmorskeväsendet i Sverige. Där stadgas nämligen helt allmänt, att Collegium medicum, som det sedermera kallades, skulle hava uppsikt över barnmorskor och jordegummor. Någon ordnad undervisning fanns som sagt ej. Visserligen stadgas redan i 1668 års medicinalförordningar som villkor för barnmorskekyrkans utövande undergående av examen inför stadshygiens samt eds avläggande. Men då stadshygiens endast fanns i de tre största städerna, och själva kanske kanske kunskaper i förlösningskonst, blev resultatet ringa.

I Danmark var förhållandena något bättre, vilket kanske förklarar, att konung Karl den XI:s danskfödda gemål drottning Ulrika Eleonora gjorde ett försök att förbättra tillståndet i sitt nya fädernesland, vilket hon naturligtvis fann bedröfvligt.

Hon befalldo sina livmedici "att uppsätta ett skriftligt förslag, på vad sätt sig bäst kunde gjöra låta, att med men tiden öfver alt, uti wårt K. Fädernesland, then nödliedom ej till ringa hielp och tröst förståndiga, och uti konsten öfwalvande jordegummor förskaffa skola, varföre här skulle, som uti Frankrike ett hospital upprättas, hwaruti den fattiga med lifsfrucht wälsägnade Hustrur, ej allenast förlösnas och sköjtas, utan och alla the, som sig till Jorde-Gummor begiwa vilja then läras, underwijsas och öfwalvande kunde, för än the finga at allmänt, så på Landet som i Städerna, få idka thesse konsten".

Preses för Collegium medicum Urban Hjerne avgav med anledning härav 1682 ett förslag om ett "Barnsängshospitals inrättande". I motiveringen heter det — "Man har ju omsond, om andra gemene ting om av sin rätta mestare utarbetas och förbättras, skola på fötterna, handskarne på handen, och hatten på huvudet får ingen göra, utan den det av början har lärt, men vad angår wårt eget lif och lekamen den betro vi en som allenast giwitt sig ut där-före, icke wardandes den det lärt hawer eller ej."

Han föreslår till att börja med ett sjukhus där 8 förlösningspatienter skulle kunna ligga på en gång, skötas av en väl lärdd jordemor (från Riket eller från utlandet). Unga

Kvinnor skulle gå i lära 5—6 år, även undervisvas av stadshygiens i anatomi. Senare skulle anstältna utvidgas så att man där på en gång kunde hava 20 eller 30 barnsängskvinnor och öfver 100 lärjungar — "writelket — tillägges Hjerne —" wore en öwernåttan stor Charité, ej allenast för de utfattiga Hustrur som i deras Barnsäng kunde så väl handteras, der de eljest så ömkeligligen fara, att stenar i jorden må förbarma sig där öfwer".

Planen gick i graven med Drottningen, men de strävanden, som den var ett uttryck för fick sin förkupning i Johan von Hoorn, som två år tidigare hemkommit från utlandet där han utbildat sig till förlösningsläkare.

Han hade studerat i Leyden och Amsterdam. Någon praktisk utbildning har han ännu icke men beger sig till Paris, där han som man till sin ledsnad ej kunde få komma in på Hotel de Dieu's förlösningsavdelning. Han gav sig då i lära hos en förständig barnmorska, M.me Allegraïn, "som bodde vid ena stadporten ibland fattigt folk". Med goda ord och pengar får han öwa sig på normala förlösnings, kommer genom samma barnmorskas bemedling i tillfälle att hos en av Paris mera framstående accouchörer lära sig "konstgjorda förlösnings". Och så kommer han hem och finner bristerna skriande.

Hans första uppgift blev att skaffa barnmorskorna någon utbildning. De som funnos vore lika okunniga som moraliskt mindervärdiga.

"De sitta som en sifra och weta icke rå, Wijla hellre löda svaraste döden än säga och uppenbara dessa Hemligheter till en mansperson. (!) — De wijla heller vara med fingret i fatet och näsan i kunnan. De borde kallas barnmorsdöcker. I stället för barnmorsdöcker. Fyllbytter och tjuffkonor", kallar han dem.

För att avhjälpa detta elände fördrar han en god undervisning jämt en noggrann uppsyn samt vackra och utav förfarna personer skrivna böcker.

Och så beslutar han sig att ge ut en lärobok, dock mycket betänksam öfver det hat han skulle draga öfver sig från de förståndiga jordegumornas sida. När böken är halvfridigt avbryter han arbetet, ty han har fått läsa i Urban Hjernes bok om Medevi Suur-Brunnan — hur denne höglärde man klagat öfver sina landsmän, "huru seene wij är at troos om något god. Huru förackteliga wij hålla oss sjelfva och hvilken aldrig at något nyttigt skal finnas i våra länder," och gör ett mycket oagenämt prognosticon öfver dem, som söka det allena bästa. "Men är någon, som igenom Sweek, illis-tighet och sin Jenchristsens undergång kan hafwa sig framme, then kommer fort." — This avsnudsfulla Diefwelen har sig strax fram om något godt är på färde, wecklar ihop allehanda intriger och illfundiga åttal och söker genom sitt anhang bringa werket Föräckt och Haat... Emellertid blev böken färdig och försedd med företal av förmyndarregeringen tillägnd Collegium Medicum samt ett versifierat företal av Sophie Elisabet Bremer. Den utkom 1697 och hette Den Svenska Wäl-öwade Jordegumman, hvilken grundeligen undervisar huru med en Hafvande handlas, en wändande hjälpen, en Barna-Quinna handteras och det nyfödda barnet skötas skal.

"Efftertaal" undgick ingalunda Johan von Hoorn för denna sin djärva beröft att ge ut en barnmorske-lärobok. Men han fick igång undervisning "för samwetsgranna,

PÅ VALMÖTE I QUARTIER LATIN

Det var Marc Sanguiers namn, som locke mig hit och först av allt var det hans ansikte jag läste märke till där uppe på estraden bland de fem talare för kvällen. Mustaschen hade grånat och häret glesnat, men när sedan hans tur kom att tala, märkte man, att han var i besittning av all sin forma talarförnåmskraft och glans. Men även en annan av de fem spände mig nyfikenhet, nämligen Madame Brunschwig, den kända leföret för kvinnligt rösträttsarbete i Frankrike. Publikén är den Vanliga i Quartier Latin: studenter, studentkor, skägglösa individer, på vilkas bleata ansikten står skrivet om lärda mödor och ett liv i idéernas tjänst. Mötet är sammankallat under parollen: mouvement renovateur (politisk renyelse) och Marc Sanguiers parti, «La jeune republicue tycks utgöra majoriteten av åhörarna. Detta parti eller rättare sagt: ideella sammanslutning tycks alltså fortfarande verka trots alla skiftande öden sedan dess stiftande 1912. På ett programblad läsa vi om riktförhållna för des verkamhet. Framför allt skall den nuvarande politiska korruptionen motarbetas med alla medel. Riksdagsämnen skola wäljas, ej på grund av de förnärnen, de utlösa sina wälljare utan på grund av duglighet. En sanning, med hänsyn till de nuvarande förhållandena, revolutionerande programpunkt. Vidare kvinnans rösträtt, wärplikens minskande tillfärdare för i swakhet på dess allmänna avskaffande i alla länder. Utgifter för att skaffa kyrkans män en rättlig stilling i den franska staten, kooperation samt en sorts ideell syndakalis, vilken närmast tycks oss likna, vad vi kalla industriell demokrati.

På programmet stod frågan: Vad skola vi begära av 1928 års valkandidater? Var och en av de fem hade sina krav till framställta. Den förste talaren ville att varje medborgare i franska staten skulle tillförsäkras ett eget hem och statens försorg. Så skulle man tillstå ett medföt behov, särskt starkt betonat hos fransmännena, och få ett kraftigt medel mot kommunisternas propaganda. Om denna »politique prioritet» genomföres, skulle staten ingalunda ruineras. Första årets skulle det kosta staten 3 miljarder, andra året 400 miljoner, efter tjugo år blott 200 miljoner årligen, eftersom det var fråga om amorteringslån. Monsieur Corréard, vilken utvaldes mig om Carl Lindhagens chutu med inlag av sentimental frikyrkopredikant, ordade länge och kinslamsamt om den egna tvornas nödvändighet för ett lyckligt folk. Skada blott att stornas i allt för många fall komme att utgöra av en wäluråslighet i någon av stordetagens hyreskaserner, tänkte jag. Ej heller kunde jag anse denna tvårumsägare fullkomligt lycklig och harmonisk, så länge hans grannar ägde tre eller fyra rum. I ena av dessa ordet så hade jag alltså förpassat M. Corréard inom ramen av hans fruktade kommunism, ehuru visserligen i en ofulliganden form. Den andre talaren var en förkämp för nykterhetsrörelsen, vilken han ansåg vara ett räddningsmedel framför allt undan tuberkulosen, vars härjningar efter kriget blivit allt fruktansvärdare. Den tredje talade för ökad nativitet. Under den del av år 1927, för vilken statistiskt material föreligger, har i Tyskland fött 4 miljoner barn, i England 2 miljoner, i Japan 4 miljoner och i Frankrike 450 tusen. Den italienska diktaturen uppmuntrar på allt sätt barnalstringen med tanke på det krig, som under åren 1935—40 kommer att äga rum, då sären efter det förra kriget hunnit läkas. — O hemska tanke — att föda barn till kanoföda eller rättare gasföda. — Hur kan människans vill där och förtära något så bröckigt till jag borde wälja mig det. En av mina socialt arbetande vänner i Paris har berättat mig, att i fråga om ökad nativitet mötas Herodes

och Pilatus i Frankrikes politiska liv. Barnafödandet uppmuntras och man tar till vara det uflaste material, barn av gatlickor och brottalare. Det frågas aldrig om moral eller levnadssätt på det allmänna barnhus, där mor och hustru wägras ett blick är efter barnets födelse. Med smärtsamt och omhuldas, tills den dag hon ej längre är nödvändig för barnets wård och kastas ut på gatan igen, under det barnet sätts i barnhem. En ögfit moder, där som här förkastad av det borgerliga samhället, har slönda en chance i Frankrike: att åtminstone under sitt barns första levnadsår, åtnjuta socialt anseende ja beundran. Hon har ju ett fosterlandsförwarsare till wård!

Nu tog Madame Brunschwig till ordet. Med diplomatisk ödmjukhet framförde hon sitt rösträttskrav. Under wälljliga nickningar och små farbroderliga applåder från herrarne vid talardoret, inträdde hon, hurwida inte kvinnans inträde på den politiska wärdjohanan skulle betyda en ökad makt för idépolitiken framför partipolitiken. Kanak kvinnorna med ett större intresse för detaljer hos en wälkända åtkäligg av de riksdagsutredningarna, vilka nu hoga sig till små berg under årens lopp? Kanske skulle bland annat en sådan sak som spädbarnsdödigheten motarbetande genom statliga åtgärder lämpligare skötas av kvinnor än av män! — Efter dessa malicioösa förslag öwergick Madame Brunschwig till det nuvarande skäläget. Två gånger har deputeradekammarer i Frankrikes rösträtt, men senaten awslagit dessanskrif. En wälkända rikts rådgöring f. n. som med all sannolikhet kommer att gillas av båda kamrarna. Detta förslag tycks så; Inom varje rikets kommuner skulle kvinnorna ha rättighet att wälja en kvinnlig representant i kommunens styrelse!

Stackars madame Brunschwig! Det måtte inte vara lätt att vara rösträttskvinna i detta land, som påoligt tycks mig jagus är efter sin tid. Att sedan kommunkammarlojarets tydligen måste tagas med hänsyn, får jag ännu ett bevis för, då Marc Sanguier börjar sitta tal om »Fredens organisation». Här fanns inga ord av avrättning eller wärplikwärdande. Nej då. »Vi måste under nuvarande hotande förhållanden vara rustade till försvar, annars wore vi dumma.» Men — vi måste också oss för militärism. Vad är det för meningslösa later att ha trupper vid Kehr och — för öwrigt till ju nästa krig ett gasrik, där dessa trupper ej spela den minsta roll. (Riset i salen: det där är ju en bosh (ysak). Vi måste arbeta aktivt för freden och därvid är institutionerna ej att förakta. Varja missaktande ord om Nationernas förbund är ett slag mot freden. (— Det var ett medföt ord, när man betänkar, att en nidsvis om N. F. hör till programmet på wälkända skåll wry i Paris. Sedan en antal tillbakå!) N. F. borde ha ett godtmärker för att uppehålla rättvisan på jorden. Det viktigaste är emellertid en psykologisk förberedelse för freden. Att lära människorna att hata kriget, att utjämna klasskillnaden, att åstadkomma samarbete mellan kapitalisterna ördt och sedan mellan arbetarna (wårjare sedan?) att sätta de fredliga förwöringarna på wotenskapsens och komens hält före de krigiska. Vi få inte glömma pacifisterna i Tyskland och vi böra ej låna pacifisterna här hemma. Vi wår förtalardoktriner får ej vara trång och chauvinistisk. Wår ålskade Frankrike måste bli ett land wärdigt att tjäna fredens sak, och då skola vi ålska det ända högre.

Med dessa sublima och modiga ord slutar Marc Sanguier sitt anförande. Dock skulle hans ord lättnat mig, den radikala wälkända skåll wry öwernad, om jag ej weta, att den gamle idealistiska och ungdomsledaren i detta nu aktivt deltagare i Tysklands freds- och ungdomsrörelse.

Elsevir.

läskunniga och gudfruktiga matronor, ej grovlemmiga eller mycket feta", som det heter i det barnmorskelegementet han skaffade Stockholm stad 1711. Så ger ut ytterligare en handbok för barnmorskor, "Siphra och Pua" — med läröriska händelser försedd, von Hoorns böcker äro i wiss mån ännu njuhtar och man förstår vilken utmärkt pedagog han varit samt vilken skicklig och mänsklig förlösningsläkare. Hans strävanden kommo i första hand Stockholm till del, men det lyckas honom att strax före

sin död få barnmorskeundervisning genom Rikets Ständer ordnad för hela landet, vilket skedde 1723. Många år följde honom innan Ulrika Eleonoras drottningtanke om barnbördshus förverkligades. Århundraden gingo innan Johan von Hoorns drott att skaffa alla Sveriges kvinnor ordnad förlösningsvård blev en verklighet. Ja ännu fattas mycket. Men i vår historia här Johan von Hoorn med rätta namnet. Den svenska förlösningskonstens fader.

CHANSON TRISTE

Av A. W. Wells

Bländ tror jag, att det skulle låta så fint, om jag fick skriva ner det på papper alldeles precis som det tilldrog sig. Det är visst och sant, att intet har givits mig någon lättad hitills. Det måste vara sju år sen det hände nu och på ett ställe, som ligger fyra, femmisen till härifrån, är jag säker aldrig mer kommer att återvända. Men ännu kommer det dagar och nätter, bländ till och med veckor, då allsmansans bryter ut igen i min hjärna, som om det hade hänt i går.

Men det allra underligaste är väl ändå, att jag aldrig kan stanna lång stund inne i ett rum, då man spelar Tschakovsky — särskilt gäller detta hans Chanson Triste. Jag tyckte om Tschakovsky, men i kväll då orkestern spelade Chanson Triste, måste jag helt enkelt gå ut. Jag vill, att någon skall förstå. Allra mest vill jag, att Dmitri skall förstå. Jag skulle ge tio, ja, tjugu år av mitt liv, om jag kunde få Dmitri att förstå.

Nä, Dmitri var ingen kvinna, utan — särskilt gäller detta hans Chanson Triste. Jag tyckte om Tschakovsky, men i kväll då orkestern spelade Chanson Triste, måste jag helt enkelt gå ut. Jag vill, att någon skall förstå. Allra mest vill jag, att Dmitri skall förstå. Jag skulle ge tio, ja, tjugu år av mitt liv, om jag kunde få Dmitri att förstå.

Nä, Dmitri var ingen kvinna, utan — särskilt gäller detta hans Chanson Triste. Jag tyckte om Tschakovsky, men i kväll då orkestern spelade Chanson Triste, måste jag helt enkelt gå ut. Jag vill, att någon skall förstå. Allra mest vill jag, att Dmitri skall förstå. Jag skulle ge tio, ja, tjugu år av mitt liv, om jag kunde få Dmitri att förstå.

Nä, Dmitri var ingen kvinna, utan — särskilt gäller detta hans Chanson Triste. Jag tyckte om Tschakovsky, men i kväll då orkestern spelade Chanson Triste, måste jag helt enkelt gå ut. Jag vill, att någon skall förstå. Allra mest vill jag, att Dmitri skall förstå. Jag skulle ge tio, ja, tjugu år av mitt liv, om jag kunde få Dmitri att förstå.

Nä, Dmitri var ingen kvinna, utan — särskilt gäller detta hans Chanson Triste. Jag tyckte om Tschakovsky, men i kväll då orkestern spelade Chanson Triste, måste jag helt enkelt gå ut. Jag vill, att någon skall förstå. Allra mest vill jag, att Dmitri skall förstå. Jag skulle ge tio, ja, tjugu år av mitt liv, om jag kunde få Dmitri att förstå.

vilken civil, härlig känsla av frihet, som hela omgivningen tycks utandas. Man kan inte tänka sig, vilken gudomlig glädje det var för en soldat att få göra små hemliga pilgrimsturer till trädgårdens granatäppeln intill de fem höga poplarna, hur härligt det var att försöka stjäla i de små övergivna byrorna. Och aldrig skall jag kunna beskriva, hur det kändes och hur fascinerat det var, då jag en natt alldeles ensam försökte låta reda på ett fikonträdjag jag helt enkelt, och i stället träffade på en liten haltmättet koja gömd i en ravin, som jag aldrig kunde minnas ha sett förr.

Jag smög mig sakta fram till ingången, väntade ett ögonblick för att vara säker på att det inte hördes något ljud inifrån och så steg jag in. Sedan jag iakttagit, att det inte fanns några springor, som mänsken kunde falla i in genom, drog jag eld på en tändsticka och såg mig ängsligt omkring därinne. Ett litet rierigt bord och en låg ränkig stol intill det var det hela. Sedan märkte jag, att på bordet låg en ljusstump och bara en förtärrad låg, — bok i svart band av Rupert Brooke med bländ vita färg på omsidan: Och skall jag finna en flicka kånhanden. En bättre flicka än du.

Med blick lika klo, men snäll ändå med min lika ljuv, men sannare än skriva, han upps återvalt från hemiska, namn-örkligheter. Jag överlämnar helt och hållet till psykologerna att förklara den underliga dragningskraften, den nästan romantiska färgen över denna vår vänskap, då vi båda måste ha förstått att vi uppförde oss på det högsta orätt och fördämligt, att vi begått ett brott, för vilket vi ögonblickligen skulle bli skjutna av det land, vars uniformer vi bar, och legrarna som vänjehälsare. Men om jag skall tala för mig själv, måste jag bekänna, att jag först och främst erfor det stolta och underbara i våra känslor. Jag började nog förstå, då hur det kan ligga ett tjugande behag i otilliten kärlek och otillitliga gåringar, som alltid förmått så länge värdnaden sått. Den där tiden levde jag faktiskt bara för det ena och det andra, liksom man brukar under den stora första stenens i den hälmättade kojans, och så fort jag hade en ledig stund på dagen, sått jag och sträddade ut över den tjugu mil breda dalen och sökte föreställa mig, att där på andra sidan fanns brevväskan, vad han nu kunde göra och om han också undrade över mig.

Men min tiden låg, blev det inte något med breven. Vi började ge varandra små växten av Herran. Det lär sig värmd för naturmaktar mäktigare än det själv. Det får rytin i sitt arbete och därmed ro. Där blir ett sammanhang från släktet till släktet, som binder samnat ett folk. — Det spirar hos ett sådant odlarfolk några av kulturens vackraste blommar, värmdnads och värmdnads konst. Den värmdnads kontakten med vilse fruktbar, upphygga — men s t i l l i n k r a f t e r v e r k a r detta.

Och detta är sann konservatism. Men det är icke allt. Konservativ kultur innehar även något mera. Det innebär historiskt sinne. — Den enskilda människan brukar liksom folken gå igenom olika stadier och brukar gärna först vara radikal och så bli allt mer "konservativ" på gamla dagar. Vi skola se, att det k a n l i g g a utveckling och mognad här, djupare förstälse för det förgångna värden. — Men det måste först sägas ifrån, att det vore ett stort misstag, om man trodde, att det alltid vore fallet. Denna "konservatism" på gamla dagar beror så ofta bara på större bekvämlighet eller resignation. Det var inte så lätt, som man trodde i tonären att vara idealist, det visade sig kanske opraktiskt i dåliga tider på ett dåligt jorkdot. Det gick för långsamt att verkligen ändra på något, "förresten är det ju ganska bra som det är", tänker man. Man har klarat sina skulder, har arbete, familj och ett

present. Först var det jag, som den gång såg sig uppåt och sått paket choklad fanns gömda i den ihåliga stammen på ett fint fikonträdj. Hans svarade med ett litet blått, som blåst drov sig ut i ett svart stort, varse mark jag aldrig provat, så sista vordet. Sen var det inte något med hävor. Dmitri började tala om fotografier, blev civilprörjat, som han sade, jag tveklade länge. Endera av oss, förklarade jag för honom, kunde när som helst bli dödad och om man hittade ett porträtt av en fiende på oss, kunde detta leda till återgivna förmodanden, som lögen av oss förtjänat. Men till slut gav jag med mig, och just nu när jag skriver detta, stritar en bild på mig från de medfarna breven, bilden av en lång, litet gånglig ung man, med ett underligt talmodigt ansikte, som man brukar kalla telegrammensfullt och med tjuvat avigt här kraftigt tillakusträket från pannan.

Nu återstod oss endast en sak, och det var att träffas. Men vi undvek hela då att nämna det. Ty däri skulle den största, mest förbjudna synden ligga, den som ofelbart föllades oss i sitt avgrundsdjup. Det underliga var egentligen, att det inte träffades av en slump, och en kväll var det mycket nära. Det såg ut som om Dmitri av en eller annan orsak varit mycket oförskött. Då jag kom inom tjugu meter från kojans, märkte jag ett yttre svagt ljussken genom dörren, som tydligen inte stängts ordentligt. Så släcktes ljuset och strax efter börde jag fotsteg riktad mot ravnens motsatta del och en svagt musikalisk vissling, som sorgst blandade sig med grodmoras kväkande. Melodinen var Tschakovsky's "Chanson Triste". Dygnt en kvart måste jag ha stätt där och lyssnat och kallstveten bröt fram på mig vid tanken på att han på hemvägen skulle kunna råka på ett patrull, vars plikt det var (liksom också min) att antingen göra honom till fånge eller döda honom. Men ingenting hände.

Jag smög mig tyst in i kojans och sökte efter mitt vanliga brev. Det var bara ett kort meddelande. "Jag skall fara härifrån om en vecka", stod det höfrast. — Och det var också ett annat brev. — Vad de orden säga, då de så tryckta i svart och vitt, vet jag inte, men jag vet bara, att jag stod där i det svaga, fladdrande eldskenet och med koncernerna från staden i ständig muller för öronen, och andra sidan tyckte mig ha en vägg öppen.

— "Vad måste träffas nu, Dmitri, skrev jag. Om jag vill stanna. Kom, jag skall vara här. Lita på det."

Bländ förekommer det mig, som om det någonstans i det fördolda i denna här led, förtärd lärur är en grym, obetydligt lösnad krigsgeod, vilken bänska uppgift det är att upprätthålla en omfattande oförnuftig krigstridning. Jag träffade aldrig Dmitri, ännu intes jag så som tänkt. "Tusen gånger måste jag i tankarna ha genomlevat den olyckliga episoden från det där tragiska onsdagen — hur allt gick hastigt, oväntat och vill. Hur jag väntade i underbar spänning på vårt möte och till vilken avgrund jag sedan väntades, då det ägde rum. Och tusen gånger om igen måste jag genomgå den i minnet.

Nästia lika omsorgsfullt som en kvinna gör sig i ordning till sitt första kärleksmöte, syslade jag den där onsdagsaftnaden utanför mitt skyttegravstält, och medan jag gjorde mitt så fin jag kunde, smög mitt hjärta vilt av jublande förväntan. Kejsera, premiärminister, överbefälhavare. Ja, intes en krigens blodiga spöke, kan blåa Dmitri och mig från att mötas — vi som äro sönderbad för en ny värld, som skall uppstå ur allt detta blodiga kaos. Men hastigare än jag kan beskriva det, kom slaget. Ryan stod där djup och oförstående som vanligt i min skyttegrav.

— "Här du hört vad som är på förtärd, sade den patruller ska ut i natt i ett särskilt ärende. Vi ska se, om vi inte kan få tag i en lyckte eller märkt honom. Du kanske inte har märkt, att i en ravnerinna här ligger en liten hälmättet koja. Jag har så där haft mina mistankar riktade på den länge, jag tyckte jag skulle ljusa där en gång men var inte säker. Men härnäst kvällen var det inte bara ljus, utan alldeles säkert en lyckte, han gick förbi mig på en tio meters avstånd, bakom ett parträd, och visslade, så det inte höjden! Va! Jag blev ta mig från så häpen, att jag kom mig inte för mig något. Först var jag lite rädd att tala om det, men sen tyckte jag det var bäst att låta gubben veta, att det nog fanns en hel avdelning, koncentrerad omkring den där koja.

— "Hur dags va det? sa gubben. — Å så där vid midnatt, sa jag. — Nu, då ska de för uppsett i natt, sa han."

Spegeln, som jag satt och råkade mig framför, återspelade bilden av ett askgrått ansikte. Så fort jag någonsin kunde, tog jag mig ut ur skyttegravet, och halvt förblindad vacklade jag fram till ett ställe, där jag kunde se över till andra sidan av dalen, varifrån Dmitri skulle gå

MARIT CASSEL WOHLIN:

BREV ANGÅENDE DEN VERKLIGA KONSERVATISMEN

Konservatism! Vad är det? Det tycks mig lika så så där en vessla, det syns mig vara en kamel."

Mysket av det, som går under namn av konservatism kan liknas vid "Böjgen. Den har inga former — den vill intet bestämt. Den endast icke vill. Den är motståndet — trögheten. Ja, li för finns en sådan slags konservatism och detta förklarar, att det så ofta icke finns någon offervilja och kampglädje bland den konservativa ungdomen — och ingen solidaritet. Ty blotta negationen har icke samlande kraft.

Men finns det något ändå hos konservatismens även något godt och positivt, som borde kunna samla? Jo, men även den i god mening konservativ är osolidarisk. Konservatismen är nämligen — trots sin samhällsbevarande karaktär — i n d i v i d u a l i s t i k. Ty den är icke ett program utan ett känslögläge, icke en logiskt klar idé, utan temperamentsakt. Och de konservativa människorna äro oftast sådana, som icke älska att gå i flock.

Det är lättare att samla massorna omkring en bestämd reform än omkring ett känslögläge. Parollen: "Här skall det gamla brytas ned, här skall den nya esplanaden fram!" tjsuar ungdomen. Det är svårare att elda sinnera för bevarandet av de gann-

hållarna diskreta skönhetsvärden. Säg till pojkar: "Bryt ned, så slödder, vrå i sjön!" De skola största stormförbjusta till verkst. Säg: "Värda detta, det är dyrbart och ömtåligt, vaktat och bevara det!" Och du skall på sin höjd väcka genvars hos något ensamt stilla barnasinne.

— Det är lättare att samla till solidaritet, då det finns något gemensamt att hata och slå ned än då det finns något att älska och bygga upp.

Men om än konservatismens kan vara något så svår att definiera och den också har svårt att ställa upp slagord och valprogram, så lovar det sig dock att söka efter det äkta och positiva i konservativ väsensart. Och var skulle man främst finna detta om icke hos den jordbrukande befolkningen. Där har konservatism alltid haft sitt starkaste fäste. Det ligger i ryggets natur.

När ett folk lykerns sin första ungdom bakom sig och övergår från jägarfolk till jordbrukande, så blir det därmed i stället för blott dödande även värddande. Och detta är ett högre stadium, som utvecklar nya krafter.

Det måste lära sig fullfölja ett arbete som icke ger omedelbart resultat. Det måste så "och vänta

visst anseende. Vad skulle man braka för? Och att tänka, det stöt bara matsamlingen! Så resonerar mängden medvetet eller omedvetet, och så irriteras han av de andra som bråka. De stora honom och han kan ju inte anstränga sig till den grad, att han engagerat sin fantasi för att söka föreställa sig, hur det känns att just vara den eller den, som inte har något arbete, eller inte något hem eller anseende. — Detta är säkert anledningen till här mängas "konservatism." Den beror i mycket hög grad på fantasiärliga, brist på "känslans fantasi."

Hur subjektiv är icke även den mest bildades ömdöme. Det finns kanske inte en enda i hög samhällsställning, med goda inkomster och konservativa åsikter vars livsåskådning och hela politiska syn inte skulle ganska märkbart ändras, om han plötsligt blev ruinerad, arbetlös och ömtaligt tvungen bo i ett rum och kök med sin familj vid en bakgård. — (Eller vilken man skulle inte t. ex. se olika på frågan om kvinnans konkurera på arbetsmarknaden, om han blev oförmögen till arbete genom sjukdom och hustrun måste försörja familjen.) — Och detta även om hans politiska åskådning förut varit väl genomtänkt, ja vetenskapligt grundad, logisk klar och frigid från privata intressen. — Naturligtvis gäller även omvänt, att det inte finns många radikaliska som inte bli mindre samhällsfientliga, då de uppböra att

känna var skon klämmer. Man glömmer så fort. Människan försrär inte genom blotta tänkandet, tänkandet ensamt är steril, e f r a n e t e n, upplevelsen är den elektriska strömmen, som kommer lampans tråd att glöda och lysa. Och för ett punkt, för en fanatism på någon punkt ligger nästan alltid en personlig upplevelse — en djupt förbyggad kanske — till grund, hur till synes abstrakt och objektivt än det tankeextrakt är, som därur utvunnits.

Men detta var en lång utviking! Jag talade om att en människa, som i sin ungdom är radikal ofta sedan blir konservativ. Detta behövs — som vi nu sett — icke ha synnerligen aktningvärd grunder, men det k a n b a, det kan betyda större ansvarskänsla, djupare förstälse för hur komplicerat livet är, mera aktning för deras vinningar, som levat före oss, mer historiskt sinne.

Det är ju så, att en ung människa ofta ställer sig höga ideal. Hon ser många gång klarare än de äldre omgivningens fel, halvhet, bristande ärlighet. Hon lider av att se förändrarna gå på accord med idealen. Isynnerhet i de år, då hon arbetar för att finna sig själv och göra upp räkningen med det närvarande och det som obehjvut — det, som ligger där mellan. Allt måste provas o, b a r a det som är fullgjort får på nytt tas upp, nu som e g e n ändlingdom. Allt det icke egna

En hjältinna och hennes verk Av Hilda Sachs

Att vara kvinna och framträda för en ny idé och detta för att den femtio år sedan, värdigt förutskickat ett med mer än vanligt mått. När därtill kom att den nya tanken innebar en protest på det omöjligaste av alla områden, sedligheterna, och rörde sig om ting, om vilka den tiden en anständig kvinna borde hysa en ljuv ovetenhet då kan man lätt föreställa sig att domen skulle bli sträng. Josephine Butler vägrade dock stå upp och kämpa för de mest förkastade bland kvinnor, och hon höll ut under en förföljelse som förefaller oss nästan otrolig.

Den unga Josephine Grey som föddes den 13 april för 100 år sedan växte upp i en fridfull trakt i Northumberland. Hon synes av sin far ha ärvt något, som kan förklara hennes sinnesart: hon säger att han ingav henne och hennes sysskon i lek från barndomens avsky för slaveri och allt slags förtryck. Hon sin man George Butler, lärare och sedermera präst, fann hon alltid förestående för det som blev hennes livs stora stråvan. Vad som öppnade hennes ögon för detta varv var dock en upplevelse av den mest uppskåade art. Hon hade tre söner och en dotter. När hon en dag kom hem från en resa, sprang den lilla flickan ut från sitt rum i den övre våningen, lutade sig älskligt häftigt över en balustrad, föll ned på forstugans stengolv och skadade sig så svårt att hon dog. En tid såg det ut som om den förtvivlade modern aldrig skulle kunna resa sig ur sin sorg. Då fick hon en dag en uppmaning av en värdinna, som var kvinnors åttå till ett uppgett hus. Här fann hon ett litet hem, som några kvinnor upplåtit åt vilsförelåda unga flickor, och det gick då upp för henne, att om hon förlorat sin dotter, fanns det många unga flickor, som behövde en mor. I sitt eget hem upptog nu Josephine Butler och hennes man många sådana olyckliga och mörklydnade flickor i stora sällskapslokalerna. Detta var en stora familj som ämnade att bygga upp, som alldeles särskilt inverkade på dem. Hon märkte dock snart, att de av dessa kvinnor, som kommit in i under myndigheternas tvång, krävde ett dubbel nit, deras sinne hade härdat, de ansåg sig ohjälpligt utstötta. I andra länder rådde sedan en tid försökningar s. k.

reglementering med inskrivning och annat tvång, man hade nämligen i underhuset så gott som insmugglat systemet, aktarna, såsom det blev kallat i England, i en del sju- och garnisonsstäder och nu ville man inför detta på flera orter.

Då började Josephine Butler sin stora kamp mot dessa samhällsskad-

Englands folk. Av en engelsk möder. Det blev henne allt mera klart att det just var i sin egenskap av kvinna hon måste handla.

»Männens», säger hon, »äro inte underkastade några sådana anordningar. Varför? Emedan de inte vilja underkasta sig dem. Man tvingar inte desto mindre kvinnorna att

dast kvinnor utan också män på sin sida.
»Frakta icken», så uppmanade Stuart Mill de stridande, »frakta icken, när man förberär er överspändade åkter eller fapntism... Framåt även om ni utsäta er för att bli ältina i stycken av de män, genom vilkas omskapade hjärtan värt mall en gång skall nås.»

»Men det märkte att hon endast i få fall fann förståelse hos de rika och lyckligt lottade, insåg hon att hon heilre borde vända sig till de fattiga, ur vilkas led de kvinnor hon ville rädda hade utgått. Ännu hade hon aldrig talat offentligt. En kväll befann hon sig i en stad, där med anledning av en stor strejk en mängd arbetare voro samlade på torget och dit även en mängd tantfolk strömmat till. Ett klåt mänsken lyste öfver platsen. Då fjord plöstal en mild kvinnostämma. Josephine Butler hade, stödd på två män som büro brinnande facklor svigt ut på en kärra och börjat tala. Hon bad arbetarna betänka, att när de nu kämpade för sin egen sak borde de också visa medkänsla för dessa olyckliga kvinnor, i deras egen döttrar och systrar, som i garnisonsstäderna voro intryvande under det skamliga öket. Hon väddade till dem om även de mest utstötta människor, och de fökentes henne.

På ett flertal platser i landsorten talade hon, petitioner ingåvos och kvinnoförening inlämnade en protest mot den kommitté, som representant till för att utbreda. Dess slutargument lydde: »Vi äro dessa stadganden för en kränkning av varje kvinna.» Vid denna protest fästes äfvenside, men rörelsen för avskaffandet växte. Mellan åren 1870 och 1886 inlämnades en mängd petitioner med tillsammans två miljoner underskrifter.

En dag när Mrs Butler i underhuset bevisade en debatt om aktarna, måste hon åhöra hur sir James Elphinstone benämnde henne med ett så kränkande epitet, att hon, när hon berättade händelsen, äf kunde upprepa ordet och när det gällde att föra parlamentsvalens utsesluta de kandidater som försvarade aktarna, iugångsattes mot hennes den mest insatsefulla. I de städer, där valstriden stod som häftigast, vägdade hotellägarna inte hysa henne,

emedan den upphetsade pöbeln kastade stenar mot fönstren. När hon en gång ordnat ett möte för kvinnor, blev hon förlömligen jagad genom gatorna av uslingar, som voro ledda af ägare till osedliga nästen, vilka frukade att förlöra sina vor. Poliskonstaplarna ådgo denna jakt och hade röligt rådet.

Emellertid hade röster mot reglementeringen börjat höjas även i andra länder. Victor Hugo skrev: »Slaveriet finns kvar men det är namnet prostitution, och det är endast kvinnor, som drabbas därav.» Garibaldi sade till Frankrikes Schweiz och Italien och även anhängare alla dessa länder. När han återkom till England år 1875 stiftades till avskaffande av prostitutionens reglementering den brittiska, kontinentala och allmänna federationen. I vårt land, där reglementeringen införts 1859, stiftades en underavdelning 1877.

Under titeln »En ropandes röst i rörelsen utgavs en samling av de föredrag Mrs Butler hållit. Den översattes till flera språk. I många länder utgavs tidsskrifter för federationens mål, här utkom under en följd af år »Sedlighetsvännen». Många internationella konferenser och kongresser höllos, af dessa senare en i Stockholm 1891. Antigen efter 17 års övrburen kamp vann den modiga och outröttliga kvinnan sitt mål: aktarna upphävdes 1886 i England och i kolonierna.

I vårt land blev striden segslut lång och i stort sett gick den i samma tecken som i förelisens moderland. Federationens lilla bog höll ut trots alla smädelser. Sådana härdes inte minst från Likarås sida, och mången gång voro de sådana, att man helst gör med dem, som Josephine Butler gjorde med parlamentsledamöternas sändande uttryckdrar en slöja öfver dem. På petitioner och skrivelser följde avsjöande landet. Federationens lilla bog höll ut. Den raka linjen från Josephine Butler och hennes verk fram till detta domsult erkännes:

»Grunden till abolitionismens stora framgångs», heter det i betänkandet, »är att söka icke blott i den energiska agitation, som federationen i bedrifter utnått i vårt och i främsta rummet i en allt mera vunnit insikt om den nuvarande reglementeringens brister.»

Men det var just för en undersökning av dessa brister Josephine Butler höjde sitt öp och det är ända fram till våra dagar en linje från hennes arbete kan dragas. I den engelska federationens städgar låsta följande: »Frågor rörande gränserna för polisens makt att utöva uppsett öfver kvinnan eller öfver den allmänna sedligheten utgör just en af vår tids brännande frågor.» Det är som om det vore sagt i dag. Att vi i det hela träd kunna tala i denna och andra djupa världska samhälls- och politikens ärenden och att vi för också tillskrivas Josephine Butler och dem som stredd vid hennes sida. Det var det kvinnliga modet, som erövrade åt oss denna rätt.

JOSEPHINE BUTLER

liga stadganden. Hon rönte gillande av sådana kvinnor som Florence Nightingale och Harriet Martineau, av en man som Stuart Mill, men hon hade så gott som hela det välkända samhället emot sig. Ett par hundra brev, som hon skrev till inflytelserika personer för att påpeka sakens djupa väkt och betydelse, bevarades på det mest avvisande sätt: det ansågs i högsta grad osmiskt att en kvinna kunde röra vid sådana ting. Hon utgav nu sin »Vädjan till

femna sig däri. Varför? Emedan kvinnorna äro utan försvar.» Striden gällde, det kände hon nu, inte endast de kvinnor, som råkade ut under polisbestämmelserna. Dessa stadganden voro en vanära som gällde alla kvinnor, ty en försändning kan inte drabbas en grupp av ett släkte utan att hela släktet förnedras. Hon väände sig också till kvinnorna, »mina systrar, mina kamrater i fördomsjuleken», och hon vann inte en-

ta med den nedvärda katolska kyrkan och ge sig ut på religionens hav med individens samvete som enda kompass, eller att tro på Sverige som det land som hade skyldighet att handla i religionsfrihetsramat. Den historiska, »konservervativa» chauvinism, som festalar om Gustav Vasa och Gustav II Adolf, borde inte glömmas, att dess minst av all denna kallas konservativa i vanlig mening. Gustav Vasa gjorde som bekant om allting här i landet och när bönderna klagade över att de icke fingo ha kvar det som var »gammalt och fämt», så svarade han, att Djävulen väl var gammal men icke bättre för det.

Vad vi egentligen beundra är dock icke de gångna tidsperiodernas, yttre verk, utan deras anda, deras stridslust för något nytt, deras offervilja för de framtidsriken de sågo. Det som gör dem stora, är deras djärvheter att tro på vingen ännu en kända värden.

Låt oss lika dem i detta! Låt oss fråga: Vad är det för sinnelag som får ett uttryck i deras gärningar, i den fasta ro, som utstrålar från de hus de byggde, de möbler de söjddade. Vad i led de dit? Låt oss icke bli antikamaler bara, utan människor, som själva kunna skapa något!

Det var disciplinen i alla de stilla och ofa fattiga hemmen runt om i landet, det var plikttröheten i det dagliga arbetet och i familjelivet, det var bönen, som starkaste makt-

er hon (för att använda Nietches bild) i kulturen en fackla som i storm och natt under ständig fara att slocka räcker från hand till hand — från släkte till släkte och ärens upp av människor, ofte svaga och sviktande, men som hålla ut. Så börjar hon inifrån sin egen livserfarenhet första inte bara egna fädrar utan många av dem som »gjort» historien — dem som fört en harnsig fantasi öfver bara bli teatraliska figurer med fanor och fanfärer eller tråkiga »stora män», artiklida från vanliga människor. Ett sådant historiskt sinne, en sådan viktig pietet, hör till den sanna konservatismens väsen.

Men om det är gott att beundra det stora i det förgångna, att tjusas av stora bragder och starka män och kvinnor, så skall man icke därför försöka göra efter deras verk i yttre måtto under helt förändrade förutsättningar. Det vore en lojlig orimlighet. Att gå omkring och sucka efter den gamla goda tiden, det är ett estetiskt, som glider »udenom» realiteten. Vi k ä n t i d vill man föresten ha, vikingarnas eller Ansgars, Olaus Petris eller Gustaf II Adolfs?

Var och en av dessa ha varit stora, därför att man då gjorde något, som man aldrig vägat sig på förut, antingen det var att segla Europa runt öfver haven och erövrå riket, eller att väga tro på godheten som en makt och lära sig avstå från urgamla släktbåndstraditioner eller att bry-

de gamla värden. Låt oss lika dem i detta! Låt oss fråga: Vad är det för sinnelag som får ett uttryck i deras gärningar, i den fasta ro, som utstrålar från de hus de byggde, de möbler de söjddade. Vad i led de dit? Låt oss icke bli antikamaler bara, utan människor, som själva kunna skapa något!

Det var disciplinen i alla de stilla och ofa fattiga hemmen runt om i landet, det var plikttröheten i det dagliga arbetet och i familjelivet, det var bönen, som starkaste makt-

måste vråkas under. Den individuella själen står där spåd och naken, och ett spirande gräs, när det kryper upp ur fröet, som omgav det som sin näring.

När denna ofta svåra befrielsekamp, som ibland lever på kan ta karaktären av åretsall brytning med hemmet), när den är fullföljd och människan vunnit egen grund, då behöver hon icke längre vara rädd att insnåras i nedvärda fördomar för henne öfveråls stämningar — då är hon färdig att lugnt kunna se det goda i det arv hon fick, det stora i föräldrarnas livskamp — då är hon mogen för förtällets ens, försällets, tackas m h e t e n s dygder — dygder utanmående för den verkligt vuxna människan — och för all sann konservatism — men som man äf bör begära på en ungdomen med »sitt stora, sitt vackra, sitt glödande hat».

Det är just något av denna utveckling från stormare till arvtagare av den borgerliga kulturen som arbetarklassen under det sista halvseket genomlöp och som avspeglar sig i dess bildningskamp.

Då en människa kommer en svårt ut i åren, då inser hon, hur bitt det är att leva efter de kanske allt för räntligt fattade idealen, hur mycken trohet i det lilla och hur mycket självöfvervinnelse det har fördrats bara för att bygga upp ett blygsamt liv eller ett blygsamt hem, så som hennes föräldrar gjort och de gånga släktena före dem. Då

Prenumerera på
CLARTÉ
Tidskrift för socialistisk kultur

Redaktion: fört. Bertil Almqvist, H. Sand. Led. W. G. A. Maister Knowles, S. E. Karin L. Ö. Amanuans Alf Johansson, adv. Set. Silow. Utkommer med 12 nummer per år. — Prenumerationsvärd: för helår 1/2, för halvår 1/4. P. Sjö. Lösningsnummer 85 98.

Adress: CLARTÉ, BOX 408, Östergötland

En kvinnornas fråga

I riksdagen har nyligen behandlats en sak, som ovedersägligen berör kvinnorna mer än männen. Med anledning av motion i ämnet hade första lagutskottet — liksom i fjor — tillstyrkt utredning om hurivida och under vilka förutsättningar avbrytande av hustruens skattemässiga skattfrått...

En gång bevisade jag ett möte i harnbegrensade frågor. Där uppträdde en talare, en liten mager, härjad man men ännu ung. "Min far var lappskomakare på landet", sade han...

Under hårdeste kristiden råknade jag att i sällskap med en diakonissa besöka några fattiga henn. I ett av dem fanns en mor med fyra barn — ett av dessa var på landet — de övriga voro i åldern mellan tio år och några veckor. När utfattiga mödrar berättat att en av deras barn är på landet, brukar deras ansikte uppvisas av ett soligt leende...

Om denna kvinna hade kunnat veta att hon aldrig skulle bli mor på nytt, skulle det inte ha skänkt henne en gnista mod, givit henne ett andrum, ett hopp? Vad annat skulle väl kunnat ha gjort det? Männen i riksdagen talade om att

Spår i sanden

Spår i sanden är något tillfälligt som första vind sopar bort. Så långt synes det inte vara någon riktig till till Sara Bohllin till dikobok (Börsderna i fjor) som ett livets rätat in i rida köttet. Den erfarenhetskomplex som här fått dikens uttryck är välbehållen för oss lekediktare. De bästa människor ha någon gång erfart smärtan av att vara ensam, fördrödd, förkastad, de flesta ha tröt med Jehova för att lidandet drabbar så oräntligt, vilket beror på att de inte gå sig tid vänta. De ha också strävt att höja sig över lidandet och avvinna det en vinst. Dikten ger alltid en tillspetsning av mänskliga erfarenheter, det är dess väsen och dess kännekärna. Därför är det icke dikt. Och det är så vi vilja ha den. Den sorgene finare utlösning och därigenom tröst i en sorg som är mörkare, djupare och högtidigare än hans egen.

Tidevarvet har haft förmånen att offentliggöra några av Sara Bohllins dikter, som förtroende för icke öfver några utdrag. Vi tro att de är utdömligen läsa som något samstämdhet i skolan med dessa dikter, så äkt i sin ton, så känna våra glada att de kunna förvärva dem, samlade under en pärm.

E. W.

nativiteten hos oss är mycket låg, om vad man skulle säga om oss utse i världen, om asiatisk och västerländsk uppfattning av livets värde och om det romerska rikets förfall. Är inte detta ändå bra verklighetsfrågor? Det frågades också om man väl kunde ha rätt att döda ett liv. Men ett nytt liv, där det är så knapp av livets nödortf, blir det inte självt på sitt sätt dödade genom det intrång det gör på de andra många rätt; av Sara Bohllins dikter står det fram i en mors sista tankar om dödssträffet? Och är livet under sådana villkor önskvärdt för en liten värelse?

De som önska vår befolkning till växt önska den säkert inte heller med tillhjälj av så barnrika familjer. Varför då inte unna en begränsning där den alltför stora barnskaran finns? I diskussionen om den tilltägliga aborten tåla det som att sjukdomsorsaker visserligen kunna vara oomtvistliga skäl, men att där humanitära eller sociala skäl skulle gällas är frågan alltför svårt att avgöra. Det må vara så i en del fall. Dessa kunde ju lämnas. Men där frågan inte är omtvistlig utan lika säker och klar som nöden och överbefolkningen i ett utfattigt hem, där börde de humanitära och sociala skälen få tala.

Fråga endast åttabarnsmödrarna! Låt oss höra vad kvinnorna säga!

H. S.

Fara å färde

Nyligen försökte någon lura mig. Man visade mig ett fotografi: en modellernas dam, full av behagliga vändningar. Hon logv fullt förtvändande visade matlagning. Hennes klädning var fullast med rynch och kråk, på de omöjligt stille stått knappar och fransar. Mitt på kroppen var hon kraftigt ihopnörd, släp höll hon krampaktigt i ena handen och högst upp på den tornatade frisyren belanserade hon en jättebart, prydd med närande grönser. »Varför visar Ni mig det här?» frågade jag svarf. — »Det skall Ni strax få höra. — Man räkade mig ett fotografi till. En tück, yng varelse, med tadelösa små, små, korta mjuka lockar, förnufvig hållning, ansiktet lyfte av klara ljusa ögon och kroppen var förändrad från huvudet till täpsamta. — »Är inte likt henne påfallande?» frågade man mig. »Mormor och dotterdotter?» — gissade jag villrådig. — »Inte riktigt. Det är två bilder av en och samma person. Det första visar henne vid omkring års ålder år 1897, det andra vid 46 års ålder — 1927. — Märkvärdigt nog kände jag mig inte blamrad av detta överraskande avslöjande utan snarare glad. »Vänta bara, hon kommer att bli ännu vackrare», sade jag med full tillförlit.

Eftersom det denna gången var frågan om ett världserböt kvinnligt gent så kunde man vara benägen att avfärda den märkliga förändringen med det är andan, som bygger kroppen. Men så är det inte. Även de oegentliga kvinnorna har försvand till till egenkänlighet under de sista trettio åren. Detta härliga yngre framseg gör blott det inre symbar. Kvinnoarbete, sport, hygien, den växande insikten om estetiska fördringar ha samverkat och skapat ett mod så förnufvigt, som ingen föregående till kunnat uppvisa. Den snövitkrofnade kroppen har fått lov att skaffa sig en muskulöret, den fria halven här gärna det långa, slängande huvudet. För att uppnå den slanka linjen, som modet fördrade, måste man ta sig mera och verkssamare motion, förstärkande och bättre föda. Så som blodrikt insällar sig en vackrare by, klarare ögon och bättre nerver. Man blir riktigt röd när man tänker på hur mycket kvinnohälsa, kvinnolycka och kvinnokraft men har den nuvarande kläddräkten att tacka för.

Den nya generationen vet ingenting om de gamla skräckbilderna. Men den, vars erfarenheter sträcker sig 25 år tillbaka i tiden, fick de sista veckorna en duktig shock. Allt emellanåt ljöd nämligen här och där ett glädeskri: det nuvarande modet förvinner!

Denne jubelrop kommer från personer som står modet fjärran, som av estetiska eller moraliska skäl protesterar mot dess överdrifter. Men de invigda veta bättre. Om det är så att något förberedes emot det nuvarande modet, så riktar sig denna stöt inte emot överdrifterna, utan emot modet självt. Det har räkter alltför länge för dem, som leva av att det växlar. Det nuvarande modet har inte blott konservativa idealiser emot sig, utan framför allt modentresser. Så mycket mer som det är första gången sedan mannaninne som den kvinnliga kläddräkten ej rättar sig efter säljaren, utan även efter konsumenten. Och även om vi nu skulle få ett nytt mod (det Gudarna förbjude!) ett mod med de längsta skjolar, det längsta här och den djupaste förklänad, vår sedlighet skulle därigenom ej upphjäljas. I tiden då kvinnorna voro så påklädda, som bare de hela sin sadelarb på sig, förmodade dock några av dem att bete sig så sinnesförvirrade, att sedlighetspredikarna ej huano med att förkunna allt vad de hade på hjärtat. På denna punkt lönar ej allt spilla kraft, det var alltid så och kommer alltid att så förbli.

Eugenie Schwarzwald.

Vår tids arbetande kvinnor följa modet, men de uppfatta det på ett lugnt vis och så lyckas det dem att vinna modet för sina ändamål, att avtvunga det eftergifter. På så vis ha de blivit modets herar.

På väg mot det bättre tingens öndring behövs vi också bättre kläder. Till en viss grad motsvara de nuvarande värde behov — men de kunde vara ännu bättre. Ännu fabrikeras dåliga och ohyllbara tyger. Ännu har våra klädningarna inga fickor och ännu svåra vi omkring på några klackar.

Men den raka koltkinnade klädning som vi där blir till mycket tyg, och dess mönster är så enkelt att man med litet handighet lätt kan av den spjälva, på samma gång som det också finns självt för ett skräddarrens fantasi och konst. Det är även demokratisk. Alla kvinnor se lika ut på håll, och människovännen, skönhetsskänkan och läkaren prisar den alla med iv. Den kvinnan, som varken kan eller vill ge ut mycket pengar på sitt yttre, ser nätt och trevlig ut och undgår framför allt att bli någon uppmärksamhet till sig, vilket säkert är huvudsaken.

Också därigenom är det nuvarande modet människovänligt — att det mildrat den fört överdrivna skiljanden mellan ung och gammal. Man må göra sig alltså så lustig över den bländande kvinnans tragikomiska strävan att till vad pris fasthålla ungdomen — till slut är man dock tacksam för det faktum, att det knappfins några verkligt avskräckande gamla kvinnor längre.

Alldeles särskilt viktigt är härifrån. Det långa häret får inte komma tillbaka. Det betyder inte att alla kvinnor måste vara uniformerade eller att de som av stilkänsla eller tradition eller bara för att det klar dem bara en knut i nacken, att de nödvändigt måste låta den följa för axeln. Men vår frihetskämpa dalar att alla de, som känna sig lyckligare med sitt korta hår, som tänka bättre, ha mindre huvudvärk och är mera överbärade, ej skola bli tvingade att återgå till det gamla.

Också de få och enkla underkläder, som man nu för tiden behövs och som man lätt själv kan förordiga, ha bevisat ett stort framseg. De ha nämligen lyckats få ett gammaldags bevärtigt begrepp ur världen: utstyrelsen. Mången ung flicka har gråtit i tysthet över att hennes utstyrelj ej var fin nog, eller arbetade nästerna igenom på ett så märka till det var en rätt översträng och glämlig brodd som inträdde i äktenskapet. Vem var det denna utstyrelj har på sitt senaste? Nu för tiden är inte längre mången av linne några gradmätare för ett parti, dess ordnande och bevarande inte någon religiös handling. »Utstyrelsen har fått låra att låta sin rätta plats.

Emot alla dessa fördelar tycks en varje värdning oviktig. I första tiden var kvinnan ett offer åt dem som ölkterade modet. Det var gresvare, hur få och enkla de trådar voro, som höll i docksteplet. — Nu får kvinnorna visa att de ej längre äro dockor.

Eugenie Schwarzwald.

Chanson Triste

Forti. från sid. 4. Rikt emot sin död, och jag inte kunde hindra honom. Men hur? Ty det hade varit vad öskvina hederkodex, att vi inte visste av någon annan bestämmelseort än den lilla halmkättens kottan. Allt vad jag visste var, att han fanns någonstans på andra sidan, som stötte sig till lugga till från oss, och att om jag inte kunde hejda honom, skulle han bli dödad — och tro, att det var jag, som gjorde det, lika säkert, som om jag riktade dolken mot hans hjärta.

Jag skulle inte trötta med alla de hemiska detaljerna från den naturen. En enda förfärlig upplevelse spardes mig. Jag nickades inte med patrullen, som skulle anfålla kottan. Jag ville kommanderat att svärta återgået långt bort i ravinen. Jag tänkte inte mycket då jag sågde ner för höjden i dalen, jag vet inte varifrån, jag hade liksom gjort upp med mig själv, att Dmitri skulle bli dödad, så att mitt inre var aldeles tomt, som det händer, att man blir tomt och slö på någon kar ambrosj begravning. Jag tyckte inte ha vetat om något, fjörän jag hörde ett dussin boskott.

För samt min gubbe, sade Ryan och skratte mig mitt i ansiktet. Vi fick bara en, men han ville inte ge sig. Han frändes med att slåss som en galning. Han rikt det rakt i magen på två ställen, stakers utsling. Han kolat var inte helet nu. Har du en ändstikka på dig? Kläppa tio meter därifrån mitt i ravinens låg han, där han för mindre än fem minuter sedan rusat fram som ett jagt djur, och där såg jag honom dö — inte den död och kräkningsströmmar så spänd och framgångsrikt utmåla att man får i fält, men med hela den estetiska döds-kampen hos ett slaktat djur.

Han hade just lyckats få med några droppar vatten från en flaska, som en av sjukbärarna räckte honom, då månsenlet föll på mitt ansikte och jag kunde se, att han kände igen mig. Min miout efteråt var han dö, men på den minuten kom det över hans ansikte ett sådant uttryck, som jag aldrig kan minnas minnast. Han tog något månslet ansikte för sig. Sjukbäraren näkte bara, att det var döds-kampen en särskilt pågåss dö, det kände jag se. Men jag visste vad det var. Fysisk smärta var det Dmitri jag såg där. Jag visste, att Nicolas Dmitri ju den mest hopplösa, den mest förtrivlade dö, som någon utan kan ljuta, att han dog i tron att vara öfråd inte bara av en värld i vinnande, utan genom det allidiga förtroendet i sin sista medvetna stund berövad alla de bättre ädla impulser han dyktat och tröt på som världens främling. Inne smärta, inte hat, inte längtan stodo skrivna i hans ansikte, endast ett uttryck av öndligt, outsigligt förtrivlan.

Och i kväll, då fiolerna snyttade fram Chanson Triste, såg jag som i en dimma — gradvis framträdande, tills det tog form och jag kunde urskilja varje drag, varje smärta rykning, detta samma ansikte på nytt.

FORSÄKRING SKANKER TRYGGHET FOLKET Livförsäkring SAMARBETE Brand-Öljvskada- och Bli-försäkring Kooperations Försäkrings-Anstalter Kungsgatan 5 Stockholm

Ansiktsbehandling Botande av hud-defekter. Massage, Manicure, Pedicure. Alla assist. äro gymn.-dir. Franska Skönhetsinstitutet Acad. Scientif. de Beauté 10 Höngörsq. 17. Nörr. 4244. Besätt. 12.

Sjukvårds- och Förbandsartiklar Kirurgiska Gummiröror, Bandager alla slag, Elektriska Hjälpapparater, Induktionsapparater, Åderförstärktrupper, Bräckband, Ryghällare, Grosseskorsetter och Gövdalar, Redskållare, Lungskyddare, Skållhållare, Låggyror, Duschbad, Blandvårdsmidler alla slag m. m. Besök eller tillfråg vid illustrerade kataloger gratis. Magasin Special Vesterlånggatan 66 (Ingång i Passagen) Birger Jarlsgatan 9 STOCKHOLM

Behöver Ni KALLELSER, PROGRAM, REKLAMKORT M. M. utförda snabbt och billigt. Vänd Er till Tidevarvets Multigraph Tel. Nörr 282 43

SVENSKA PATENTBYRÅN NORRMALMSTORG 18, STOCKHOLM Uttagar patent och varumärken, utför efterfordriga ritningar och patenthandlingar. Granskar och besvarar anmärkningar mot redan sökta patent. Lämnar råd och anvisningar för patentansökanden. Billiga arvoden. Rekommendera breven. SAPONARIAS Glytande Silver det MODERNA Silverpolermedlet, försilvrat Edert slitna bordsilver, samt föremål av koppar, mässing, brons m. m. Putsar, polerar och konservar Edert gamla silver. Pris per flaska 3.50. Litens fl. 1.25. Finnes i färg, kemikalie-, järn- och specialaffärer m. fl. Parillager: GYLLING & Co. Regeping, 12, Suhl. N. 198 76